

Aktuālākais Latvijas tiesu praksē

Rakstu autors: Oļegs Spundiņš

IIN no vienotā nekustamā īpašuma ir jāmaksā ([A420220322](#))

Lietas būtība un VID pamatojums

Pieteicējs apstrīdēja Valsts ieņēmumu dienesta (**VID**) lēmumu, kas noteica papildu maksājamo IIN un nokavējuma naudu par ienākumiem no nekustamā īpašuma atsavināšanas. VID konstatēja, ka pieteicējs 2020. gadā ir atsavinājis trīs nekustamos īpašumus, kas bija viņa īpašumā ilgāk par 60 mēnešiem, bet nevienā no tiem 12 mēnešus līdz atsavināšanas līguma noslēgšanai nebija pieteicēja deklarētā dzīvesvieta. VID uzskatīja, ka pieteicējs ir guvis ar IIN apliekamu ienākumu no kapitāla pieauguma, kuru viņš nav deklarējis. VID arī norādīja, ka pieteicējam bija pienākums glabāt attaisnojuma dokumentus par nekustamajā īpašumā veiktiem ieguldījumiem, lai pierādītu izdevumus, kas saistīti ar īpašuma uzlabošanu un atjaunošanu.

Pirmās instances tiesas viedoklis

Administratīvā rajona tiesa noraidīja pieteicēja pieteikumu, pamatojoties uz to, ka pieteicējs ir guvis ar IIN apliekamu ienākumu no kapitāla pieauguma, jo viņa īpašumi nav uzskatāmi par vienīgo nekustamo īpašumu IIN likuma izpratnē. Tiesa arī secināja, ka pieteicējs nav iesniedzis pietiekamus pierādījumus par nekustamajā īpašumā veiktiem ieguldījumiem. Tiesa atzina, ka pieteicējam bija pienākums glabāt attaisnojuma dokumentus un ka viņa norādītie izdevumi nav pierādīti.

Apgabaltiesas atziņas

No ierakstiem zemesgrāmatās izriet, ka katrs no nekustamajiem īpašumiem uz to atsavināšanas brīdi bija reģistrēts kā patstāvīgs nekustamā īpašuma objekts. Tiesa konstatēja, ka nekustamie īpašumi atrodas viens otram blakus, ir apžogoti pa kopējo perimetru un faktiski veido vienotu atšķirtu teritoriju, taču tas nebija pietiekams pamats, lai tos uzskatītu par vienīgo nekustamo īpašumu.

- Tiesa konstatēja, ka pieteicējs nav norādījis uz objektīviem šķēršļiem, kas viņam būtu lieguši tiesiski apvienot nekustamos īpašumus un nostiprināt veiktās izmaiņas. Vispārīga atsaukšanās uz kaimiņa nepieņemšanu saskaņojuma sniegšanai par šādiem objektīviem apstākļiem nav atzīstama.
- Tiesa atzina, ka pieteicējs nebija iesniedzis pietiekamus pierādījumus par nekustamajā īpašumā veiktiem ieguldījumiem, kas būtu nepieciešami, lai samazinātu ar IIN apliekamo ienākumu.

Kopsavilkums un secinājumi

Lai samazinātu ar IIN apliekamu ienākumu un lai īpašumi tiktu uzskatīti par vienīgo nekustamo īpašumu, pieteicējam bija jāveic tiesiskas darbības īpašumu apvienošanai, jāglabā un jāiesniedz attaisnojuma dokumenti par veiktiem ieguldījumiem, jānodrošina būvniecības atbilstība normatīvajiem aktiem un jādeklarē dzīvesvieta vienā no īpašumiem vismaz 12 mēnešus līdz atsavināšanas līguma noslēgšanai.

Autora komentārs

Konkrētajā lieta izteiktie atzinumus būtu interesanti apskatīt ar diametrāli pretēju faktisko apstākļu prizmu. Proti, ir IIN strīdu lietu kategorija kurās formāli, zemesgrāmatā ir reģistrēts personas vienīgais nekustamais īpašums, bet faktiski tas sastāv no vairākiem īpašumiem. Kā tiesa vērtētu tādu faktiskus apstākļus no tiesību normu piemērošanas aspekta? Šis jautājums pagaidām paliek retorisks, bet jau nākamā gada pavasarī mēs to uzzināsim, un salīdzināsim vai tiesas pieeja IIN likuma normu interpretācijai paliek konsekventa.

Informācijas atklātības regulējuma īpatnības ([A420162823](#))

2024. gada novembra beigās Senāts sprieda par arodbiedrības tiesībām iegūt no VID informāciju par komersantu nodarbināto skaitu un to veiktajām sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām. Šis spriedums ir nozīmīgs, jo tas skar jautājumus par komercnoslēpuma aizsardzību un informācijas pieejamību. Konkrēto lietu kategorijas izskatīšana ir īpaši noregulēta Informācijas atklātības likumā, nosakot Senāta kompetenci veikt pirmās instances tiesas sprieduma kontroli.

Administratīvā rajona tiesa bija atzinusi, ka pieteicējai ir leģitīma interese saņemt informāciju, un šai interesei ir dodama priekšroka iepretim komersantu aizsargājamām tiesiskajām interesēm. Tomēr

Senāts norādīja, ka tiesai bija jāveic vispusīga abu lietā iesaistīto tiesisko interešu izsvēršana, lai nonāktu pie taisnīga secinājuma.

Senāts atcēla Administratīvās rajona tiesas spriedumu un nodeva lietu jaunai izskatīšanai. Administratīvā rajona tiesa bija apmierinājusi arodbiedrības pieteikumu, pamatojoties uz to, ka komersanti nebija norādījuši, ka iesniegtā informācija satur komercnoslēpumu. Tomēr Senāts atzina, ka šāds secinājums ir pārags un ka tiesai bija jāpieaicina komersanti lietā kā trešās personas, lai noskaidrotu viņu viedokli par informācijas komercnoslēpuma statusu.

Secinājumi

Šis spriedums izceļ vairākas svarīgas juridiskas īpatnības. Pirmkārt, tas uzsver nepieciešamību pēc rūpīgas un vispusīgas tiesisko interešu izsvēršanas, īpaši jautājumos, kas skar komercnoslēpuma aizsardzību. Otrkārt, tas norāda uz tiesas pienākumu pieaicināt komersantus lietā, lai noskaidrotu viņu viedokli par informācijas komercnoslēpuma statusu. Treškārt, spriedums apliecina, ka tiesības uz komercnoslēpumu nav absolūtas un tām var noteikt samērīgus ierobežojumus sabiedrības interesēs.

Nodokļu atvieglojumu piemērošana sakarā ar personas ārvalstu rezidenci ([A420186121](#))

Lietas būtība ir par nodokļu atvieglojumu piešķiršanas termiņu, pamatojoties uz MK noteikumu Nr. 178[1] 13. un 14. punktu interpretāciju. Proti, vai VID drīkst piešķirt nodokļu atvieglojumu termiņam, kas tiešā tekstā nav norādīts nodokļu rezidences sertifikātā.

Valsts ieņēmumu dienests (**VID**) apgalvoja, ka piecu gadu termiņš ir piemērojams tikai tad, ja tas izriet no iesniegtajiem dokumentiem, īpaši uzsverot un rezidences sertifikātā norādīto konkrēto taksācijas gadu, kurā persona tika uzskatīta par attiecīgās valsts nodokļu rezidentu. Proti, VID apgalvoja, ka pieteicējas iesniegtajā rezidences sertifikātā ir ietverta informācija tikai par vienu taksācijas gadu, kas neļauj piešķirt atvieglojumu apliecību ar derīguma termiņu uz pieciem gadiem.

Tomēr tiesa uzskatīja, ka noteikumu Nr. 178 13. punkts paredz piecu gadu termiņu, ja vien nav noskaidrots, ka derīguma termiņš ir īsāks. Arī Administratīvā apgabaltiesa un Senāts uzskatīja, ka piecu gadu termiņš ir piemērojams visos gadījumos, kad iesniegti atvieglojumu piemērošanai nepieciešamie dokumenti, ja vien VID saziņā ar otras

Līgumslēdzējas valsts kompetento iestādi nav identificējis kādus šķēršļus atvieglojumu apliecības izsniegšanai uz piecu gadu termiņu.

Nemot vērā minēto, Senāts atstāja Administratīvās apgabaltiesas spriedumu negrozītu un noraidīja VID kasācijas sūdzību.

[1] Ministru kabineta 2001.gada 30.aprīļa noteikumu Nr. 178 „Kārtība, kādā piemērojami starptautiskajos līgumos par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu noteiktie nodokļu atvieglojumi” (**Noteikumi Nr. 178**).

Raksta autore: Natālija Kīse

Senāts: Nosacīts sods nav pietiekams, ja uzņēmējdarbība apzināti organizēta maldināšanai un nodokļu nemaksāšanai

Senāts izskatīja krimināllietu, kurā trīs personas apsūdzētas par izvairīšanos no nodokļu nomaksas, nodarot zaudējumus valstij lielā apmērā. Apgabaltiesa visiem trīs apsūdzētajiem noteikusi brīvības atņemšanu (uz 7 līdz 9 mēnešiem), atņemot tiesības veikt visu veidu komercdarību (uz 2 gadiem un 6 mēnešiem līdz 3 gadiem), taču ar brīvības atņemšanu personas notiesātas nosacīti ar pārbaudes laiku uz 2 gadiem. No apsūdzētajiem piedzītās kaitējuma kompensācijas sastāda gandrīz 150 000 EUR.

Kas ir būtisks šajā nolēmumā?

Senāts atcēla Apgabaltiesas spriedumu daļā, ar kuru piemērots nosacīts soda mērs. Apelācijas instances tiesa norādījusi, ka guvusi pārliecību, ka apsūdzētie turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus, savukārt nosacīta notiesāšana un pietiekami liela pārbaudes laika noteikšana dos lielāku pamudinājumu apsūdzētajiem atturēties no jaunu likumpārkāpumu izdarīšanas.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa pārmērīgi lielu nozīmi piešķirusi faktiem, kas saistīti ar apsūdzēto personību, bet nav vērtējusi izdarīto noziedzīgo nodarījumu raksturu, radīto kaitīgumu un apsūdzēto attieksmi pret izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Tiesa vien formāli norādījusi, ka guvusi pārliecību, ka apsūdzētie turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus.

Minētajā situācijā noziedzīgais nodarījums ir klasificējams kā smags noziegums, kas vērsts pret tautsaimniecību. Savukārt divi no apsūdzētajiem ir izdarījuši divus šāda veida noziegumus, kas saistīti ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas. Noziedzīgi nodarījumi bija rūpīgi izplānoti, turpināti vairākus gadus, tajos tika iesaistītas daudzas personas, kuras neapzinājās savu darbību prettiesiskumu, tika nodibināti uzņēmumi, lai maldinātu, ka darījumi faktiski ir notikuši, kā arī ārvalstīs tika atvērti bankas konti, lai slēptu finanšu līdzekļu atrašanās vietu. Senāts apstiprina, ka fiktīvu darījumu norādīšana PVN deklarācijās ar nolūku nemaksāt PVN ir lielākā kaitīguma pakāpe par pieļauto bezdarbību nodokļu nomaksā, kas, galvenokārt, saistīta ar nepareizu uzņēmējdarbības organizēšanu un likumā uzlikto prioritāšu izvērtēšanu.

Senāta vērtējumā Apelācijas instances tiesa, piemērojot nosacītu brīvības atņemšanu, piemērojusi pārāk mīkstu sodu, jo tas neatbilst sabiedrības drošības un taisnīguma interesēm.

Papildus par labprātīgu kompensācijas samaksu kā atbildību mīkstinošu apstākli..

Apsūdzētais, valdes loceklis uzņēmumā X, labprātīgi atlīdzinājis VID kompensāciju 70 500 EUR apmērā. Otrajā instancē tiesa atzinusi, ka šādos apstākļos ir pamats apsūdzētajam piemērot atbildību mīkstinošo apstākli.

Senāts atgādina par doktorīnā nostiprināto principu, ka, lai piemērotu atbildību mīkstinošo apstākli, nozīme ir tam, ka vainīgais atlīdzinājis vai novērsis kaitējumu pēc savas iniciatīvas neatkarīgi no tā, kurā kriminālprocesa stadijā zaudējumi labprātīgi atlīdzināti.

Raksta autors: Edgars Hercenbergs

Senāts ievēro Satversmes tiesas interpretāciju un paver praktiskas iespējas samazināt IIN no tiešsaistes azartspēļu laimestiem

Turpinot iepriekš publicēto ([Satversmes tiesas spriedums par azartspēļu laimestiem IIN jomā, Jūnijs-2024](#)), informējam, ka izskatot kasācijas sūdzības par diviem apelācijas instances tiesas spriedumiem, Senāts nosprieda vienu atcelt daļā un nodot izskatīšanai no jauna jautājumā, vai no tiešsaistes azartspēļu konta izņemtā nauda ir laimests, citiem vārdiem – vai bankas kontā ir saņemta tikpat liela summa, kāda ir izmaksāta spēles kontu (spriedums, pieejams [šeit](#)), bet otru spriedumu nosprieda atstāt

negrozītu un kasācijas sūdzību noraidīt, jo ar lietā iesniegtajiem pierādījumiem ir konstatējams fakts, ka no tiešsaistes azartspēļu konta izņemtā nauda ir laimests (spriedums, pieejams [šeit](#)).